Қазақстан Республикасы экология және
табиғи ресурстар министрлігі

«Қазгидромет» РМК

2025 ж. «18» қыркүйек күніне арналған

Қазақстан Республикасының таулы аймақтары бойынша жауын-шашындық генезисі бар сел қаупінің күнделікті бюллетені №95

(Бюллетеньнің қолданылу мерзімі: 2025 жылғы 17 қыркүйек сағат 20:00-ден 18 қыркүйек сағат 20:00-ге дейін)

құрастырылған күні: 17.09.2025 ж.

Мекен жайы: Алматы қ., Абай көшесі, 32
Астана қ., Мәңгілік ел,

Сел үдерістерін зерттеу және селді болжау басқармасының басшысы:	Яфязова Р.	тел.: 8(727) 267-53-38	e-mail: seli@meteo.kz
Кезекші синоптик:	Тойшыманова А.	тел.: 8(7172) 79-83-75	e-mail: ukpp@meteo.kz

2025 жылғы «18» қыркүйекке

Қазақстан Республикасының аумағы бойынша жаңбыр генезисті сел қауіптілігі туралы Кеңес беру

Облыстар	Сел қаупі бар аудандар	Гидрометеорологиялық жағдай
Алматы	Іле Алатауы	Қар сызығы уақытша 3500 м биіктікке түсті. Нөлдік изотерма таңғы сағат 5-те 3405 м биіктікте болды. Орташа тәуліктік ауа температурасы 3,4-3,6 °С төмендеді, биік таулы аймағында 0,4 °С. Өзендердегі су деңгейінің айтарлықтай өсуі байқалмайды. Жаңбыр, биік тауларда жауын-шашын (жаңбыр, қар), кей уақытта қатты жауын-шашын (1-15 мм), күндіз бұршақ, дауыл. Іле Алатауының орташа таулы және төмен таулы аймақтарында қарқынды және ұзақ жауын-шашын жауған кезде сел түзілуі мүмкін. **Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз.**
	Күнгей Алатауы	Қар жамылғысы 3500 м жуық және одан жоғары жатыр. Орташа тәуліктік ауа температурасы 0,4 °С төмендеді. Өзендердегі су деңгейінің айтарлықтай өсуі байқалмайды. Кей уақытта жаңбыр (1-10 мм), найзағай, күндіз бұршақ, дауыл. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Теріскей Алатау	Қар дақтары 4000 м жоғары жатыр. Орташа тәуліктік ауа температурасы 0,2 °С төмендеді. Өзендердегі су деңгейінің айтарлықтай өсуі байқалмайды. Кей уақытта жаңбыр (1-10 мм), найзағай, күндіз бұршақ, дауыл. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Жетісу	Жетісу Алатауы	Қар жамылғысы 3000 м жоғары жатыр. Жетісу Алатауының солтүстік-батыс бөлігінде орташа тәуліктік ауа температурасы 3,4 °С өсті; батыс бөлігінде 2,0 °С. Өзендердегі су деңгейінің айтарлықтай өсуі байқалмайды. Кей уақыттарда жанбыр (1-14 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Жамбыл	Қырғыз Алатауы	Қар дақтары 4000 м жоғары жатыр. Орташа тәуліктік ауа температурасы 3,0 °С төмендеді. Өзендердегі су деңгейінің айтарлықтай өсуі байқалмайды. Кей жерлерде жаңбыр, найзағай, күндіз кей уақыттарда қатты жаңбыр (3-15 мм), бұршақ, дауыл. Қырғыз және Талас Алатауында орташа таулы аймағында қарқынды ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. **Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз.**
	Талас Алатауы	
Түркістан	Талас Алатауы	Қар дақтары 3000 м жоғары жатыр. Орташа тәуліктік ауа температурасы 1,5 °С төмендеді. Өзендердегі су деңгейінің айтарлықтай өсуі байқалмайды. Жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Өгем жотасы	
Маңғыстау	Маңғыстау таулары	Орташа тәуліктік ауа температурасы 1,7 °С өсті. Жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Абай	Тарбағатай	Қар жамылғысы 3000 м жуық және одан жоғары жатыр. Орташа тәуліктік ауа температурасы 4,8 °С өсті. Кей жерлерде жаңбыр (1-8 мм), күндіз найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Шығыс Қазақстан	Сауыр	Қар жамылғысы 3000 м жуық және одан жоғары жатыр. Орташа тәуліктік ауа температурасы 3,6 °С өсті. Күндіз кей жерлерде жаңбыр (1-5 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.

	Қазақстандық Алтай	Қар жамылғысы 2000 м жуық және одан жоғары жатыр. Қазақстандық Алтайдың солтүстік-батыс бөлігінде орташа тәуліктік ауа температурасы 3,6 °С өсті; оңтүстік-шығыс бөлігінде 4,8 °С. Кей жерлерде жаңбыр (1-8 мм), күндіз найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.

Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің деңгейі (1 Қосымша)

!!! Ескерту: Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз (2 Қосымша)

Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің деңгейі

Сел қауіптілігінің деңгейлері	Сел қауіптілігінің деңгейін анықтайтын факторлар	Қауіптілік дәрежесі	Қорғау шаралары
	Маусымдық қар сызығы жайғасуының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының жоғары мәндері; болжамды сұйық жауын-шашын мөлшері ≥30 мм (өте қатты жаңбыр) немесе нақты жауған сұйық жауын-шашын мөлшері ≥40 мм	Халық пен шаруашылық нысандары үшін үлкен қауіп	Мемлекеттік басқару органдары мен халықты хабардар ету.
	Маусымдық қар сызығы жайғасуының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының жоғары мәндері; болжамды сұйық жауын-шашын мөлшері 15-29 мм (қатты жаңбыр)	Халық пен шаруашылық объектілері үшін потенциалды қауіп	Мемлекеттік басқару органдары мен халықты хабардар ету.
	Маусымдық қар сызығы жайғасуының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының салыстырмалы түрде төмен мәндері; болжамды сұйық жауын-шашын мөлшері 15-29 мм (қатты жаңбыр)	Төмен таулы аймақта селдің пайда болу аймағында адамдар үшін потенциалды қауіп	Мемлекеттік басқару органдарына және халыққа хабарлау.
	Төмен ауа температурасы, топырақтың ылғалдылығы, сұйық жауын-шашынның болмауы.	Қауіптілік жоқ	Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтау, «Абайлаңыз, сел қауіптілігі бар телім» ескерту қалқандарын назарға алу

Ақпаратты пайдалану кезінде "Қазгидромет" РМК-ға сілтеме міндетті

Сел қауіптілігінің белгілері және Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

Тауларға бару және онда болу жоспарланғанда, ауа райының өзгерістерін және дауылды ескертулерді бақылау қажет. Сел қауіпі туындаған жағдайда, сел қауіпі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтау керек.Сел ағынының тереңдігі 40-50 м жетуі мүмкін (әсіресе арнаның бұрылыстарында), ағынның қозғалу жылдамдығы-5-10 м/с және одан жоғары (жекелеген жағдайларда 15-20 м/с дейін) болады. Егер адам сел ағынына түссе, өлімге алып келуі сөзсіз, сондықтан қауіпсіздік шараларын сақтау ерекше мәнге ие болады.

Қатты жауын-шашынның түсуінен туындаған сел қауіптілігінің белгілері

- ✓ Өзендегі судың шығыны мен лайлылығының күрт артуы.
- ✓ Өзен арнасының жоғарғы бөлігінде балшық шаңы бұлтының және гүрілдің пайда болуы.
- ✓ Селге жақын жерде топырақ беткейін шайқау.

Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

- ✓ Өзен арнасына (жайылмасына), құрғақ арнаға және көл бөгетіне жақын жерде демалуға және шатырлы лагерь құруға болмайды.
- ✓ Бақылаушыны алға қойыңыз, сонда ол алда не болып жатқанын көреді және төнген қауіп туралы ескертеді, сонымен қатар өзеннен су алуға барғанда.
- ✓ Сұйық жауын-шашынның қарқынды түсуі және сел қауіптілігінің басқа да белгілері кезінде өзен арнасынан (жайылмасынан), құрғақ арнадан алыстау және аңғардың баурайы бойынша 40-50 м жоғары көтерілу.
- ✓ Сел өткен кезде одан өзен арнасының бойымен қашуға болмайды, аңғардың баурайы бойымен 40-50 м жоғары көтерілу керек (сел тасқынынан тастар ұшуы мүмкін).
- ✓ Тік жартастар мен тік беткейлердің астында тоқтамаңыз (топырақ беткейінің шайқалуынан, сел жақын жерде, құламалар мен тастың түсуі болуы мүмкін).
- ✓ Сел өткеннен кейін өзен арнасына түспеу, өйткені арнада сел қайта қалыптасу мүмкін.
- ✓ Сел жүріп өткеннен соң беткейлердің сырғуынан, үзілген немесе салбырап тұрған электр сымдарынан, бүлінген газ магистралынан абай болған жөн.

2025 жылғы «18» қыркүйекке
ҚР таулы аудандары бойынша ауа-райы болжамы

Іле Алатау	Жаңбыр, биік тауларда жауын-шашын (жаңбыр, қар), кей уақытта қатты жауын-шашын (1-15 мм), күндіз бұршақ, дауыл. Солтүстік-шығыстан жел соғады 9-14, кей уақытта екпіні 15-20 м/с. **2000 м:** ауа температурасы түнде 3-8, күндіз 8-13 градус жылы. **3000 м:** ауа температурасы түнде 1 градус аяз – 4 градус жылы, күндіз 2-7 градус жылы.
Күнгей Алатау	Кей уақытта жаңбыр (1-10 мм), найзағай, күндіз бұршақ, дауыл. Солтүстік-шығыстан жел соғады 9-14, кей уақытта екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 3-8, күндіз 10-15 градус жылы.
Теріскей Алатау	Кей уақытта жаңбыр (1-10 мм), найзағай, күндіз бұршақ, дауыл. Солтүстік-шығыстан жел соғады 9-14, кей уақытта екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 3-8, күндіз 10-15 градус жылы.
Жетісу Алатау	Кей уақыттарда жанбыр (1-14 мм). Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14 м/с. **2000 м:** ауа температурасы түнде 0-5, күндіз 8-13 градус жылы. **3000 м:** ауа температурасы түнде 0-5 градус аяз, күндіз 3-8 градус жылы.
Қырғыз Алатау	Кей жерлерде жаңбыр, найзағай, күндіз кей уақыттарда қатты жаңбыр (3-15 мм), бұршақ, дауыл. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, таңертең және күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 4-9, күндіз 13-18 градус жылы.
Талас Алатау (Жамбыл облысы)	Кей жерлерде жаңбыр, найзағай, күндіз кей уақыттарда қатты жаңбыр (3-15 мм), бұршақ, дауыл. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, таңертең және күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 4-9, күндіз 13-18 градус жылы.
Талас Алатау (Түркістан облысы)	Жауын-шашынсыз. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 8-13 м/с. Ауа температурасы түнде 5-10, күндіз 10-15 градус жылы.
Өгем жотасы	Жауын-шашынсыз. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 8-13 м/с. Ауа температурасы түнде 7-12, күндіз 12-17 градус жылы.
Маңғыстау таулары	Жауын-шашынсыз. Шығыстан, оңтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 7-12, күндіз 23-28 жылы.
Сауыр	Таңертең және күндіз кей жерлерде жаңбыр (1-5 мм), найзағай. Оңтүстік-шығыстан соғатын жел солтүстік-батысқа ауысады, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 5-10, кей жерлерде 2, күндіз 15-20, кей жерлерде 10 градус жылы.
Тарбағатай	Кей жерлерде жаңбыр (1-8 мм), күндіз найзағай. Оңтүстік-шығыстан соғатын жел оңтүстік-батысқа ауысады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 5-10, кей жерлерде 13, күндіз 18-23 градус жылы.
Қазақстандық Алтай	Кей жерлерде жаңбыр (1-8 мм), күндіз найзағай. Түнде және таңертең кей жерлерде тұман. Оңтүстік-шығыстан соғатын жел оңтүстік-батысқа ауысады, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 7-12, кей жерлерде 2, күндіз 18-23, кей жерлерде 15 градус жылы.